

Čím správně namazat

Bruslaři

Bruslaři mají výběr vhodného vosku vcelku jednoduchý. Ti pouze vezmou parafín, který svým teplotním rozsahem pokrývá aktuální teplotu. Pokud se úplně přesně netrefí, tak se zase až nic tak hrozného neděje. Lyže jen nejede tak rychle a jakoby mírně drhne.

Jak již bylo v předchozích dílech zmíněno, rozlišujeme tři základní řady parafínů dle příměsí fluoru. Základní carbonhydrate – bez fluoru, lehce fluorovaný LF – používají závodněji orientovaní lyžaři. Nejvyšší v řadě je pak HF používaný skutečnými závodníky. Kromě parafínů můžeme vylepšit skluz různými urychlovači, či fluorovým práškem.

Co se barev týče, tak zde najdeme klasickou stupnici:

zelený – nejtvrďší pro nejchladnější podmínky, používá se velmi zřídka

modrý – opravdový pojem pro bruslaře - LF6 modrý. Kdo ho nezná, jako by nebyl.

fialový – velmi často používaný odstín. Pokrývá u nás časté teploty lehce pod bodem mrazu.

červený – teploty kolem nuly, takže také ho nezapomene zahrnout do výbavy.

žlutý – silně plusové teploty, konzervace skluznice. Plusovým teplotám se většinou radši vyhýbáme, ale konzervovat bychom měli...

Klasici

Naproti tomu u klasiků je správně zvolená máza alfou a omegou kladného požitku. Sjezdovou část mažeme stejně jako bruslařské lyže. Ale v té stoupací přichází to pravé. Naše volba je zcela zásadní, protože nemáme podobně jako profesionální lyžař k dispozici desítku párů lyží k experimentování a tým servismenů, kteří by nás obletovali a případně schytali první vlnu naší nespokojenosti.

Stupnice běžně používaných vosků

Základní barevná škála je u všech typů vosků stejná, kromě základního často existuje i teplejší odstín označován jako extra a chladnější speciál.

podkladový vosk – „grundvosk“, speciál úplně dospodu místo zmiňovaného klistru.

zelený – mráz pod -10°C , používáme výjimečně

modrý– zkoušíme, pokud je tuhý mráz a modrý extra už to nebere.

modrý extra – vosk, který je téměř legendou. Asi nejčastěji používaný, pokrývá často se vyskytující sušší sníh v rozsahu -1°C – -7°C . S úspěchem lze aplikovat i na sypající se prašan.

fialový – jakmile už nestačí modrý extra, tzn. teploty se blíží k nule, přecházíme na „fialku“.

červený – rozbředlý sníh nula plus. Varianta speciál zvaná sádlo. Ne nadarmo má pověst nejpřítulnějšího vosku.

žlutý – jediné řešení pokud je nula a sněží.

Klistry

modrý – používáme na ledovatý sníh, velmi často také jako podkladový vosk při ostřejším sněhu.

fialový– ideální na teploty mírně pod nulou a starý, hrubý sníh. Vhodný podklad pod teplejší vosky.

stříbrný – konec sezóny se blíží. Starý, špinavý, tající sníh kolem nuly.

červený – „na vodu“, jakmile do sněhu prší, či výrazně taje, často bývá poslední záchranou.

universál K22n – jediný funkční universál, často nás zachrání při teplotách kolem nuly a zrcátkách.

Univerzální vosky

Před nimi musíme varovat předem. Vosk pokrývající rozsah $-20/+10^{\circ}\text{C}$ skutečně neexistuje. Ani různé jiné produkty usnadňující volbu na „uděláš kuličku, neuděláš kuličku“ většinou nezakládají na příjemný zážitek.

Základní rozdělení sněhů a podmínek

Typů sněhů existuje zhruba tolik, kolik je míst na zemi a možných kombinací povětrnostních podmínek. Přesto se pokusíme zobecnit nejzákladnější a nejčastější kombinace a k nim sepsat krátká doporučení.

Obecné zásady:

Namrzlý sníh, tvrdý podklad

Tento typ ostrého sněhu velmi rychle odírá vosk na lyži, proto vždy začínáme mazáním podkladového klistru, který slouží jako guma, na kterou se přichytnou další vrstvy. Setkáváme se s ním především u středně starého a staršího sněhu za třeskatých mrazů. V případě, že se ve stopě vyskytují větší krystalky ledu a sníh je přemrzlý po předchozí oblevě, mažeme pouze klistr.

Čerstvý sníh

Čerstvý sníh je velmi lepkavý v porovnání se staršími kolegy. Navíc je často natolik specifický a nevyzpytatelný, že pro něj existují speciální vosky. V případě, že je kolem nuly a stále sněží, tak volíme žlutý vosk. Pokud se na nás za mírného mrazu sype krásný prašan, tak naopak bývá mnohdy správnou volbou modrý extra bez podkladu v podobě klistru.

Kolem nuly

Stará známá pravda: při teplotách kolem nuly nenamažeš, a když, tak aspoň ne dobře. Někdy lze s úspěchem použít jediný z univerzálnů, který aspoň na něco funguje – bílý klistr (K22n), někdy zase „sádlo“. Ale vždy se tak trochu jedná o ruletu s velkým výskytem ostrých v zásobníku... Každá rada je tedy drahá a zde to platí dvojnásob.

Zrcátka

Jev, kdy ve stopě na slunečných úsecích sníh nataje a ujezdí se. Ten pak má jiné vlastnosti než v ostatních místech stopy a lyže nám na něm ustřeluje. Zrcátka se vyskytují kolem nuly, a tak pro ně platí to, co je uvedeno výše... Je to výzva a experiment za experimentem.

Nad nulou

Nejčastěji nastupuje červený vosk. Pokud je sníh hrubý, či přetransformovaný je nutné použít některý z klistrů – fialový, červený. Ty pak někdy překrýváme ještě tuhým voskem ve zmíněné škále.

Voda

Jakmile teploty strmě vystoupají a ve stopě je více vody, nežli sněhu, zkusíme červený tuhý vosk. Na hrubší starší sních někdy funguje červený klistr. Ale v těchto podmínkách raději nevyjíždět – není to žádný zážitek a za každý kontakt se zemí jsme odměněni několika litry vody vsakující se do našeho oblečení.

Jarní blivajz

Jakmile chytáme poslední kilometry na tajícím sněhu na konci sezóny, saháme po stříbrném klistru, či jeho studenější variantě fialovo-stříbrný (KR50). Pokud sních obsahuje všechno možné a je spíše přehlídkou špíny s temně šedou barvou představuje stříbro jediné řešení.

Nezapomeňme - dbáme na vrstvy

Asi nejdůležitějším upozorněním je dodržovat vrstvy – vždy mažeme alespoň tři tenké. Pokud jsme už zkušenější, můžeme si troufnout i na kombinace, či různé experimenty. Často je třeba výhodné namazat dospodu několik vrstev chladnějšího vosku a navrch jen jedinou teplejší. Případně můžeme experimentovat s tím, že dáme poslední dvě teplejší. Další pole pro pokusy se otevírá s tím, jak můžeme vosk roztírat, či rozžehlovat – žehlička nám udělá souvislejší vrstvu, ale na druhou stranu pouze rozkorkovaná vrstva je o něco lepivější, a tudíž posouvá vlastnosti spíše k teplejší hraně spektra působnosti vosku. V průběhu celého procesu pak pečlivě sledujeme výslednou sílu vosku, abychom na lyži nevytvořily hrbol z vosku, který by se ihned po vyjetí akorát roztáhnul po celé lyži, a tím ukončil jakékoliv naděje na příjemný zážitek.

Co si počneme, když lehce prokluzujeme...

Pokud nám lyže lehce prokluzuje, tak jako první zkusíme přimazat další vrstvu stejného vosku. Pokud to nepomůže, tak až poté saháme k teplejšímu vosku, případně stržení a celému opakování mazacího cyklu. Další příčinou, na kterou se často zapomíná, může být nevhodně zvolená mazací komora. Většina lyžařů má tendenci ji, co nejvíce zkracovat, aby „nebrzdila“, ale už si neuvědomuje, že v kombinaci s nepřilíš vybroušeným stylem, či únavou na delší trati jim nepomůže žádný vosk. Proto je vhodné s její délkou experimentovat a čas od času si při vhodné příležitosti ozkoušet - „co to se mnou udělá, když tady přidám, či uberu?“

...lepíme se

Pokud je to jen trochu možné, je vhodné zkusit překrýt spodní vosk studenějším. Na tuto akci je však důležité mít suchou lyži a musíme se snažit mazat „s citem“, abychom neskončili s ušpiněným voskem v tubě a rozrytou mázou na skluznici. Na druhou stranu se vyskytují i sněhy a podmínky, za kterých se lepí úplně vše a bačkorám se nevyhneme.

Máza na léto

Někomu by se to mohlo zdát lehce přitažené za vlasy, ale přesto správný běžkař maže i na léto. Po ukončení zimní sezóny by se měly lyže lehce očistit a zažehlit na ně měkký parafín (teplý) – ten pak zabraňuje přes léto vysychání skluznice. A ani teď nepatří do mazací komory.

Co bych měl mít za vosky – rozumný kompromis

Vzhledem ke zkušenostem a obvyklým podmínkám panujícím na českých horách můžeme sestavit zhruba následující balíček nejpoužívanějších vosků:

Typ	Název	Cena
-----	-------	------

parafín Swix CH12 – kombi (modrý, fialový, červený)	145 Kč
klistry Swix KR30 modrý	140 Kč
Swix K22n universál	140 Kč
tuhé Swix V40 modrý extra	74 Kč
Swix V50 fialový	74 Kč

Kolik mě ta sranda bude stát?

Při koupi doporučeného balíčku se budeme pohybovat v řádu stokorun, pokud si ovšem potrpíme na profesionální vybavení a chceme být připraveni na každé počasí, tak můžeme utratit tisíce a tisíce. Obzvláště pod závodními vosky s obsahem fluoru, který zvyšuje skluznost i u stoupacích vosků, se pořádně prohne naše peněženka.

2010